

Brüssel, 25. jaanuar 2021
REV1 – asendab 18. jaanuari 2018. aasta
teate

TEADE HUVIRÜHMADELE

ÜHENDKUNINGRIIGI VÄLJAASTUMINE ELIST JA ELI ÕIGUSNORMID RIIGIHANGETE VALDKONNAS

Alates 1. veebruarist 2020 on Ühendkuningriik Euroopa Liidust välja astunud ja temast on saanud kolmas riik¹. Väljaastumislepinguga² nähti ette üleminekuperiood, mis lõppes 31. detsembril 2020. Samuti oli väljaastumislepinguga ette nähtud teatavad väljaastumisega seotud sätted, mida hakati kohaldama, kui üleminekuperiood lõppes.

Üleminekuperioodil pidasid Euroopa Liit ja Ühendkuningriik läbirääkimisi kaubandus- ja koostöölepingu üle, millele kirjutati alla 30. detsembril 2020³ ja mida kohaldatakse ajutiselt alates 1. jaanuarist 2021⁴.

Seetõttu tuletatakse kõigile huvitatud isikutele ja eeskätt ettevõtjatele meelde, milline on õiguslik olukord pärast üleminekuperioodi lõppu, võttes arvesse kaubandus- ja koostöölepingut (osa A allpool). Lisaks selgitatakse käesolevas teates väljaastumislepingu teatavaid asjakohaseid väljaastumisega seotud sätteid (osa B allpool).

Märkus

Käesolevas teates ei käsitleta ELi õigusnorme järgmistes valdkondades:

- ELi institutsioonide ja asutuste hanked;
- kaupade ja teenuste käibemaks.

Nende küsimuste kohta koostatakse või on juba avaldatud muud teated.

¹ Kolmas riik on riik, mis ei ole ELi liige.

² Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi Euroopa Liidust ja Euroopa Aatomienergiaühendusest väljaastumise leping (ELT L 29, 31.1.2020, lk 7) (edaspidi „väljaastumisleping“).

³ Ühelt poolt Euroopa Liidu ja Euroopa Aatomienergiaühenduse ning teiselt poolt Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi vaheline kaubandus- ja koostööleping (ELT L 444, 31.12.2020, lk 14).

⁴ ELT L 1, 1.1.2021, lk 1.

A. ÕIGUSLIK OLUKORD ALATES ÜLEMINEKUPERIOODI LÕPUST

Alates 1. jaanuarist 2021 ei kohaldata Ühendkuningriigi suhtes ega Ühendkuningriigis enam ELi õigusnorme riigihangete valdkonnas,⁵ ilma et see piiraks käesoleva teate osa B kohaldamist.

Ühendkuningriigi ettevõtjatele, kes on huvitatud Euroopa Liidu riigihankemenetlustest või osalevad nendes, antakse samasugune staatus nagu kõigile teistele ettevõtjatele, kes asuvad kolmandas riigis.

Ühendkuningriik liitus WTO riigihankelepinguga 1. jaanuaril 2021. Selle lepingu alusel on Euroopa Liit ja Ühendkuningriik võtnud vastastikuseid kohustusi anda teineteise ettevõtjatele, kaupadele ja teenustele juurdepääs teatavatele riigihankevõimalustele. Lisaks on kaubandus- ja koostöölepingu teise osa esimese rubriigi VI jaotises sätestatud täiendavad vastastikused kohustused seoses juurdepääsuga riigihankevõimalustele.

1. HANKED, MIS ON HÕLMATUD WTO RIIGIHANKELEPINGUST NING KAUBANDUS- JA KOOSTÖÖLEPINGUST TULENEVATE ELI KOHUSTUSTEGA

Ühendkuningriigi ettevõtjatel, kaupadel ja teenustel on õiglane ja mittediskrimineeriv juurdepääs turuvõimalustele kooskõlas WTO riigihankelepingust ning kaubandus- ja koostöölepingust tulenevate Euroopa Liidu kohustustega⁶.

Need ELi kohustused hõlmavad kaupade ja teatavate teenuste, sealhulgas ehitusteenuste hankeid, mille majanduslik väärtus on võrdne Euroopa Liidu kehtestatud piirmääradega⁷ või ületab neid ning mille on sõlminud järgmised üksused:

- kõik keskvalitsuse ja madalama tasandi üksused;
- avalik-õiguslikud asutused ning
- avaliku sektori asutused, riigi osalusega äriühingud ja eraettevõtjad, kellel on ainu- või erioigused ja kes tegutsevad järgmistes kommunaalteenuste sektorites: vesi, elekter, gaas ja soojus, sadamad, lennujaamad, linna- ja raudteetranspordisektor.

Selline juurdepääs põhineb WTO riigihankelepingul ning kaubandus- ja koostöölepingul, milles on sätestatud, et lepinguga hõlmatud Ühendkuningriigi kaupu, teenuseid ja tarnijaid koheldakse vähemalt sama soodsalt kui Euroopa Liit kohtleb oma kaupu, teenuseid ja tarnijaid.

⁵ Lisateavet Euroopa Liidu õigusnormide kohta riigihangete valdkonnas leiab aadressilt https://ec.europa.eu/growth/single-market/public-procurement/rules-implementation_en

⁶ ELi ettevõtjatel, kaupadel ja teenustel on õiglane ja mittediskrimineeriv juurdepääs riigihankevõimalustele Ühendkuningriigis kooskõlas WTO riigihankelepingust ning kaubandus- ja koostöölepingust tulenevate Ühendkuningriigi kohustustega.

⁷ Need piirmäärad on samad, mida kohaldatakse ELi direktiivide alusel riigihangete valdkonnas.

2. HANKED, MIS EI OLE HÕLMATUD WTO RIIGIHANKELEPINGUST NING KAUBANDUS- JA KOOSTÖÖLEPINGUST TULENEVATE ELI KOHUSTUSTEGA

2.1. Üldeeskirjad

Hangete puhul, mis ei ole hõlmatud Euroopa Liidu kohustustega, mis tulenevad WTO riigihankelepingust ning kaubandus- ja koostöölepingust,⁸ on Ühendkuningriigi ettevõtjatel sama staatus nagu kõigil teistel ettevõtjatel kolmandates riikides, kellega EL ei ole sõlminud lepingut nende juurdepääsu kohta ELi hanketurule. Seetõttu kohaldatakse nende suhtes samu eeskirju nagu iga kolmanda riigi pakkuja suhtes. Teatise „Suunised kolmandate riikide pakkuja ja kaupade osalemise kohta ELi hanketurul“⁹ kohaselt „ei ole ELi hankemenetlustele tagatud juurdepääsu ettevõtjatele, kes on pärit kolmandast riigist, mis ei ole sõlminud lepingut ELi hanketuru avamiseks, või kelle kaupade, teenuste ega ehitustööde suhtes ei kehti selline leping, ja nad võidakse ELi hankemenetlustest kõrvale jätta“.

Direktiivi 2014/25/EL (milles käsitletakse vee-, energeetika-, transpordi- ja postiteenuste sektoris tegutsevate üksuste riigihankeid)¹⁰ artiklis 85 on samuti sätestatud, et Euroopa Liidus esitatud pakkumused, mis hõlmavad tooteid kolmandatest riikidest, millega liit ei ole sõlminud kokkulepet, mis tagaks ELi ettevõtjatele võrreldava ja tõhusa juurdepääsu nende kolmandate riikide turgudele, võib tagasi lükata, kui sellistest kolmandatest riikidest pärit toodete osakaal ületab 50 % pakkumuses sisalduvate toodete kogumaksumusest. Isegi juhul, kui selliseid pakkumisi ei lükata tagasi, ei saa lepingut sõlmida, kui on esitatud samaväärseid pakkumusi, mille puhul jääb kolmandatest riikidest pärit toodete osakaal alla 50 %. Seepärast võidakse sellised ELi hangete (näiteks hanked, mis ei ole hõlmatud Euroopa Liidu kohustustega, mis tulenevad WTO riigihankelepingust ning kaubandus- ja koostöölepingust) pakkumused, mille puhul üle 50 % toodetest on pärit Ühendkuningriigist või muudest kolmandatest riikidest, kellega Euroopa Liit ei ole lepingut sõlminud, tagasi lükata või lepingut sõlmimata jätta.

2.2. Kaitse- ja julgeolekuvaldkonna erinormid

Nagu on selgitatud direktiivi 2009/81/EÜ (mis käsitleb kaitse- ja julgeolekuvaldkonnas ostjate poolt sõlmitavate hankelepingutega seonduvaid menetlusi)¹¹ põhjenduses 18, jääb kaitse- ja julgeolekuvaldkonnas ELi liikmesriikidele pädevus otsustada, kas nende avaliku sektori hankija võib

⁸ WTO riigihankelepingust ning kaubandus- ja koostöölepingust tulenevad Euroopa Liidu kohustused ei hõlma muu hulgas järgmist: hanked allpool piirmäärased; kõigi selliste teenuste hanked, mis ei ole hõlmatud nimetatud lepingutest tulenevate kohustustega (näiteks teadus- ja arendusteenused), teenuste kontsessioonid, selliste avalike üksuste, riigi osalusega äriühingute ja eraettevõtjate hanked, millel on eri- ja ainuõigused teatavates kommunaalteenuste sektorites (postiteenused, nafta ja gaasi tootmine ning söe või muude tahkete kütuste leiukohtade uurimine või kaevandamine), kaitsevaldkonna hanked ja enamiku ELi institutsioonide ja asutuste hanked (v.a Euroopa Komisjon, nõukogu ja Euroopa välis teenistus).

⁹ <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/36601>.

¹⁰ ELT L 94, 28.3.2014, lk 243.

¹¹ ELT L 216, 20.8.2009, lk 76.

lubada kolmandatest riikidest pärit ettevõtjatel osaleda kaitse- ja julgeolekuvaldkonnas riigihankemenetlustes või mitte. Seepärast võib Ühendkuningriigi ettevõtjad Euroopa Liidu kaitse- ja julgeolekualastest lepingutest välja jätta.

Lisaks sellele on direktiivi 2009/81/EÜ artiklis 22 sätestatud, et ELi liikmesriigid tunnustavad julgeolekusertifikaate, mida nad peavad võrdväärseks nende siseriikliku õiguse kohaste sertifikaatidega. Üleminekuperioodi lõppedes ei ole ELi liikmesriigid enam kohustatud tunnustama Ühendkuningriigis asuva ettevõtja julgeolekusertifikaate, isegi kui nad peavad neid võrdväärseks nende siseriikliku õiguse kohaste sertifikaatidega. Selle tulemusena võidakse välja jätta ettevõtjad, kes kasutavad ELi kaitse- ja julgeolekualastes riigihankemenetlustes Ühendkuningriigi julgeolekusertifikaati.

B. VÄLJAASTUMISLEPINGU ASJAKOHASED VÄLJAASTUMISEGA SEOTUD SÄTTED

Väljaastumislepingu kolmanda osa VIII jaotis reguleerib riigihankemenetlusi, mis on 31. detsembril 2020 veel pooleli. Väljaastumislepingu artiklis 76 on sätestatud, et Ühendkuningriigi või Euroopa Liidu avaliku sektori hankijate või võrgustiku sektori hankijate algatatud riigihankemenetlused, mida ei ole 31. detsembriks 2020 veel lõpule viidud, jätkuvad kuni nende lõpuleviimiseni kooskõlas riigihankeid reguleeriva liidu õigusega. Selle tulemusena saavad Ühendkuningriigi ettevõtjad Euroopa Liidus pooleli olevate menetluste puhul jätkuvalt kasu mittediskrimineerimise põhimõttest ja vastupidi.

Lisaks peavad Ühendkuningriigi avaliku sektori hankijad või võrgustiku sektori hankijad jätkuvalt taotlema 31. detsembril 2020 pooleli olevate menetluste puhul Euroopa Liidu Väljaannete Talituselt teadete avaldamist TEDis (Tenders Electronic Daily), mis on *Euroopa Liidu Teataja* kaasande internetiversioon, mis annab teavet Euroopa riigihangete kohta.

Väljaastumislepingu artiklis 77 on sätestatud, et 31. detsembril 2020 pooleli olevate riigihankemenetluste suhtes kohaldatakse jätkuvalt läbivaatamismenetlusi, mis on ette nähtud ELi õigusnormides riigihangete valdkonnas.

Euroopa Komisjon
Siseturu, tööstuse, ettevõtluse ja VKEde peadirektoraat
Kaitsetööstuse ja kosmose peadirektoraat
Kaubanduse peadirektoraat